

ANÀLISI DE RISCOS I TENDÈNCIES MUNDIALS 2021

Febrer de 2021

ACCIÓ

Generalitat
de Catalunya

accio.gencat.cat

ANÀLISI DE RISCOS I TENDÈNCIES MUNDIALS 2021

ACCIÓ

Generalitat de Catalunya

Els continguts d'aquest document estan subjectes a una llicència *Creative Commons*. Si no s'indica el contrari, se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor, no se'n faci un ús comercial i no se'n distribueixin obres derivades. Podeu consultar un resum dels termes de la llicència a:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Realització

Unitat d'Estratègia i Intel·ligència Competitiva d'ACCIÓ

Barcelona, febrer de 2021

ÍNDEX

Escenari geopolític i geoestratègic

1. Populisme
2. Proteccionisme
3. Escurçament de les cadenes de valor global
4. La disputa pel lideratge mundial: Estats Units vs. Xina
5. El paper de la UE en el nou escenari geopolític
6. La transformació digital i la transició cap a una economia més sostenible i verda
7. El nou paradigma de la innovació en l'entorn post-COVID

Recuperació econòmica global asimètrica

8. Repercussions de la COVID-19 a escala global
9. La recuperació mundial: escenaris i riscos

Catalunya: afectació de la COVID-19 i el nou escenari 2021

10. Impacte econòmic de la COVID-19 a Catalunya
11. La recuperació econòmica a Catalunya
12. Amenaces en el sector exportador: riscos i potencials afectacions 2021

I. ESCENARI GEOPOLÍTIC I GEOESTRATÈGIC

1. POPULISME

La crisi de la COVID-19 accentuarà les desigualtats socials fent créixer, encara més, els moviments populistes

Augment de les desigualtats socials i econòmiques, especialment arran de la crisi financera de 2008

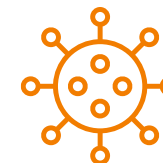
Increment dels moviments populistes arreu del món

Estat Units: el **lideratge populista amb major repercussió global** ha estat el de Donald Trump. Durant el seu mandat, la seva política interna ha donat ales a moviments d'extrema dreta i ha apartat el seu país de múltiples acords globals, la qual cosa ha alterat el multilateralisme fins ara vigent.

El seu successor, Joe Biden, s'enfronta al gran repte d'unir una societat nord-americana fortament polaritzada i retornar els Estats Units als acords i institucions internacionals.

Europa: els **partits populistes europeus tenen presència parlamentària** a la majoria de països de la UE i al Parlament Europeu. En alguns dels països, especialment de l'Europa de l'Est, formen govern.

Menor capacitat de coordinació i cooperació multilateral i probable increment dels conflictes internacionals

A escala europea, **augment de les posicions euroescèptiques i increment de la inestabilitat política i institucional de la Unió Europea**

2. PROTECCIONISME

La pandèmia ha accentuat encara més la tendència proteccionista iniciada el 2008

Crisi financera 2008/2009

L'augment de la **desigualtat** i l'**auge del populisme** arran de la crisi financera del 2008/2009 donen inici a una tendència creixent del proteccionisme.

Administració Trump

Ha estat la **guspira de l'augment exponencial del proteccionisme** arreu del món, amb la **guerra comercial amb la Xina, la imposició d'aranzels a la UE i la paralització de l'OMC**, que tindran efectes duradors més enllà del seu mandat.

Mesures COVID-19

S'han accentuat encara més les mesures proteccionistes. Més de 70 països han adoptat mesures per protegir les indústries nacionals de les adquisicions d'empreses estrangeres el 2020, amb la UE al capdavant.

3. ESCURÇAMENT DE LES CADENES DE VALOR GLOBAL (CVG)

Les CVG seran menys complexes, més properes i es tendirà a una major diversificació de proveïdors i a una major intervenció dels governs (reindustrialització)

El creixement de les CVG ha anat disminuint des de la crisi de 2008

Les CVG s'han vist afectades per:

- Augment dels costos salarials en les economies emergents (especialment a la Xina)
- Regionalització de les CVG
- Exposició a riscos sistèmics
- Impuls de la servitització de la indústria
- Augment del proteccionisme
- Automatització i digitalització de la producció

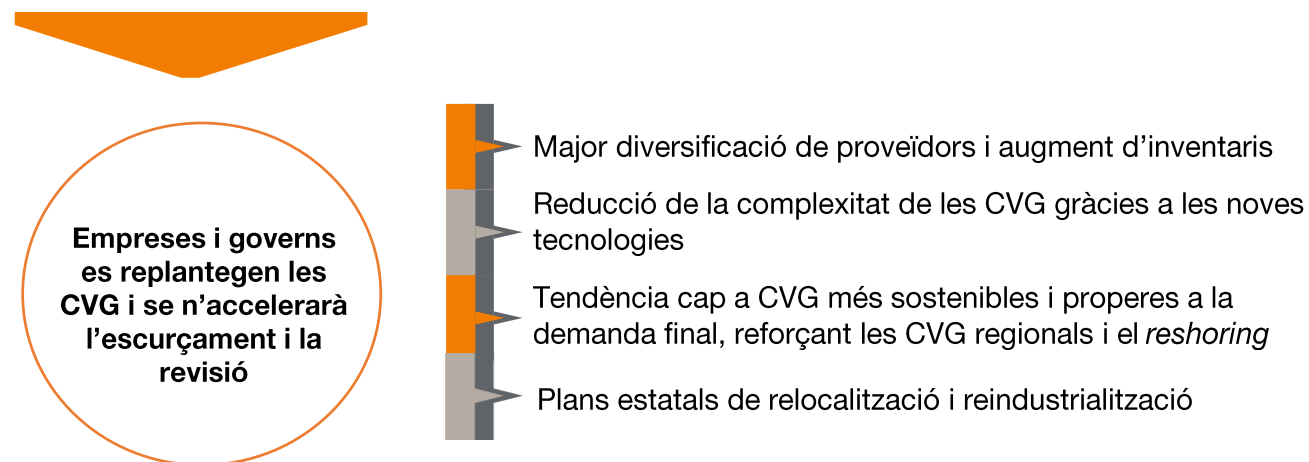
Nova realitat de la globalització:

CVG intensives en mà d'obra: en què s'inclouen el **tèxtil i confecció** o **els mobles**, és probable que s'accelerïn les tendències com els canvis de localització fora de la Xina cap a països més competitius en mà d'obra, o l'apropament de la producció a la demanda final (afavorit per la digitalització).

CVG intensives en coneixement: en què s'inclouen **l'automoció, les telecomunicacions i noves tecnologies, els semiconductors o els productes farmacèutics i equipaments mèdics**, per la seva **importància estratègica i determinant de la competitivitat** nacional d'un país, els canvis vindran probablement impulsats més per la intervenció dels governs.

El model de grans interdependències planteja riscos i fragilitats

La pandèmia ha posat de manifest les vulnerabilitats i la dependència envers la Xina per a l'aprovisionament de béns intermedis o de productes essencials

4. LA DISPUTA PEL LIDERATGE MUNDIAL ESTATS UNITS VS. XINA

Els gegants Estats Units i la Xina es disputen l'hegemonia global comercial i tecnològica

La Xina va arrabassar al Japó el 2010 la segona posició de les economies més grans del món i podria avançar els Estats Units en la segona meitat de la dècada actual.

Els dos gegants protagonitzen el pols per l'hegemonia global: confrontació en els àmbits comercial (guerra aranzelària), tecnològic (cursa per liderar les tecnologies emergents, com el 5G o la IA) i competició armamentista (conflictes al Mar de la Xina Meridional), accentuats amb la pandèmia.

L'Administració Biden canviarà les formes però no el posicionament envers la Xina:

- No eliminació dels aranzels i revisió de les cadenes de valor nord-americanes, orientada a reubicar les cadenes de sectors estratègics al territori nacional.
- Manteniment del bloqueig del flux de tecnologia cap a la Xina, reorientació d'algunes cadenes de subministrament d'alta tecnologia i revitalització de la innovació dels Estats Units en les tecnologies emergents i energies netes.
- Tanmateix, la política de Biden combinarà elements de contenció selectiva o vinculats amb violacions dels drets humans, amb d'altres de cooperació i compromís.

La pèrdua de lideratge mundial dels Estats Units durant el mandat Trump ha estat aprofitada per a la Xina per erigir-se com a soci de moltes nacions gràcies a l'estratègia de la Nova Ruta de la Seda.

Àsia s'ha convertit en un tauler econòmic clau per a ambdues potències: confrontació al Mar de la Xina Meridional.

A l'Amèrica Llatina en els darrers anys ha sorgit un buit de poder que la Xina ha sabut omplir, la qual cosa ha reduït gradualment la dependència dels Estats Units.

A l'Àfrica, la pèrdua d'influència dels Estats Units és molt notòria. La Xina, amb una política de grans inversions i laxa en drets humans, s'ha guanyat la preferència dels països africans.

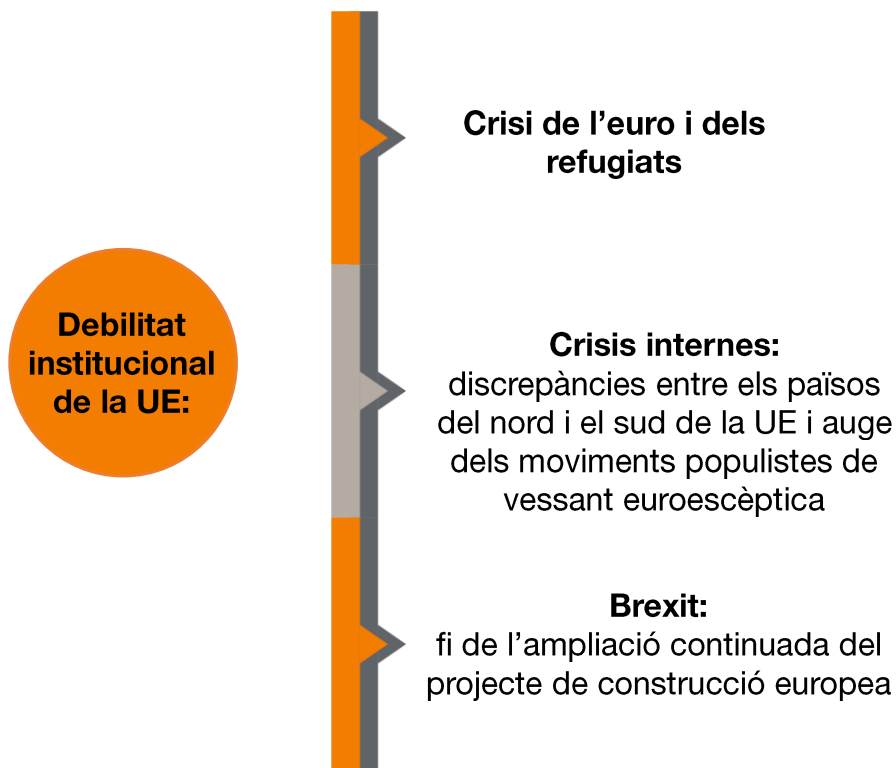
A l'Orient Mitjà, el pols hegemònic continua decantat cap als Estats Units, tot i que la Xina s'ha convertit en un actor important en el marc econòmic.

En les institucions multilaterals, la política de Trump d'apartar el país d'acords globals, ha fet que la Xina hagi buscat presentar-se com el nou valedor del multilateralisme. L'Administració Biden, però, adoptarà un enfocament més multilateral.

5. EL PAPER DE LA UE EN EL NOU ESCENARI GEOPOLÍTIC

La UE està en clar desavantatge en la disputa pel lideratge econòmic i tecnològic mundial

Tecnologia

Situació de clar desavantatge respecte als Estats Units i la Xina en l'àmbit tecnològic. La Comissió Europea ha reivindicat la necessitat d'avançar cap a la seva "sobirania digital".

Un dels principals riscos serà el subministrament de matèries primeres per al desenvolupament de tecnologies estratègiques per materialitzar l'economia digital i climàticament neutra, que es concentren a la Xina.

Relacions econòmiques i estratègiques

Xina: la pandèmia ha posat de manifest la **dependència econòmica de la UE envers la Xina**, en especial en importacions per als sectors farmacèutic, químic i electrònic. La UE considera la Xina com un rival sistèmic, però continua prioritant la cooperació (p. ex. acord d'inversions sino-europeu).

Estats Units: la relació comercial és molt estreta, però amb l'administració Trump les relacions transatlàntiques es van tensar. L'arribada de l'administració Biden obre la possibilitat de **coordinar l'eliminació mútua d'aranzels, reduir les friccions sobre el pagament d'impostos** de les empreses tecnològiques americanes i **col·laborar per preservar el multilateralisme**.

Finances: la Comissió Europea ha presentat una **nova estratègia per impulsar l'ús de l'euro mundialment**, reforçar la infraestructura del sistema financer, promoure el lideratge mundial en l'àmbit de les finances ecològiques i digitals i accelerar la introducció de l'euro digital per competir amb el iuan digital.

6. LA TRANSFORMACIÓ DIGITAL I LA TRANSICIÓ CAP A UNA ECONOMIA MÉS SOSTENIBLE I VERDA

La COVID-19 ha donat l'impuls definitiu a la digitalització i, juntament amb l'economia verda, marcaran l'estratègia europea de la propera dècada

Les infraestructures de telecomunicacions, la **cloud computing** o la intel·ligència artificial han estat elements centrals per al funcionament de l'economia durant la pandèmia i les competències digitals han guanyat rellevància en el mercat de treball.

La recuperació econòmica passa per l'adopció de mesures que donin pas a l'economia verda: lluita contra el canvi climàtic i economies climàticament neutres.

Pla de recuperació de la UE

Next Generation EU: més de la meitat del pressupost del pla de recuperació (**750.000 M€**) va dirigit a la **digitalització econòmica** (20 % del total) i a l'**economia verda** (37 %).

Aquest pla complementa altres polítiques ja posades en marxa com el **Pacte Verd Europeu** (mobilitzarà **1 bilió d'euros** fins al 2030) i l'**Estratègia de digitalització** ("Brúixola Digital Global"), que es presentarà al març de 2021, centrada en garantir la sobirania digital.

Quatre reptes empresarials rellevants:

1 Teletreball, reformulació d'oficines, disseny del lloc de treball, etc.

2 Acceleració de la digitalització i el comerç electrònic

3 Adopció de mesures ecològiques i mediambientals

4 Adaptació de la mà d'obra a l'automatització, la digitalització i l'economia verda i circular

1

2

3

4

7. EL NOU PARADIGMA DE LA INNOVACIÓ EN L'ENTORN POST-COVID

El sistema d'innovació mundial s'ha vist alterat i apunta a una major intervenció dels governs

II. RECUPERACIÓ ECONÒMICA GLOBAL ASIMÈTRICA

8. REPERCUSSIONS DE LA COVID-19 A ESCALA GLOBAL

Efectes econòmics més intensos a Europa i l'Amèrica Llatina i menor afectació a Àsia i l'Àfrica Oriental

Escala global

Pitjor crisi econòmica des de la Gran Depressió dels anys 30

-4,4 %
PIB mundial 2020

-9,2 %
comerç internacional

-42 %
fluxos d'inversions estrangeres directes

-895 M
llocs de treball a temps complet

+150 M
persones en pobresa

820 M
persones amb fam

Resposta global dels governs sense precedents

Mesures fiscals per més d'11,7 bilions \$

Els bancs centrals han donat cobertura a les necessitats de finançament (reducció dels tipus d'interès, expansió de facilitats de crèdit i compres massives de deute)

Els efectes de la pandèmia han estat més intensos en les economies avançades en estar plenament integrades en les cadenes de valor global i tenir un pes més gran del comerç internacional en la seva activitat econòmica.

Països avançats

Europa és la regió amb major impacte negatiu, sobretot els països del sud, amb major pes del turisme.

L'impacte econòmic ha estat menor als Estats Units, Corea del Sud i Austràlia

Amèrica Llatina

Ha estat la regió més afectada. Els seus ingressos depenen majoritàriament de les exportacions de matèries primeres i molts països han patit sortides de capital superiors a les de la crisi de 2008. Un dels riscos és la potencial erosió de la classe mitjana, que podria augmentar la inestabilitat política i comportar un major conflicte econòmic i social.

Orient Mitjà, Àsia central i Rússia

El *shock* del petroli ha causat un impacte sever en l'economia d'aquestes regions. Tanmateix, l'acord entre els països de l'OPEP+ per restringir l'oferta i la recuperació econòmica gradual ha fet remuntar el preu del petroli.

Àsia emergent

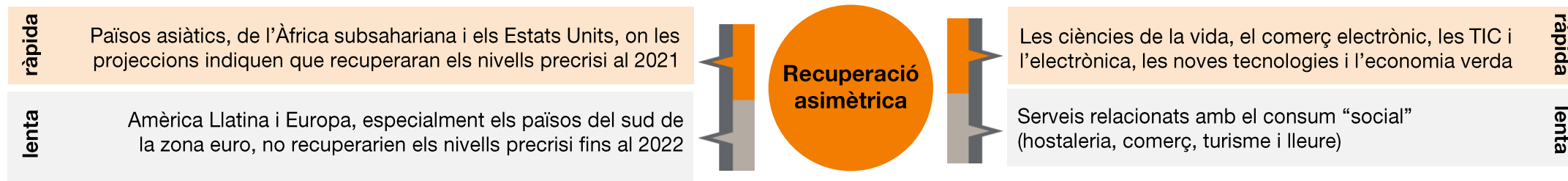
És la regió menys afectada i l'única que ha acabat l'any 2020 amb creixement, amb la Xina, Bangladesh i Vietnam com a països més destacats. Les ràpides i contundents respostes de les autoritats han permès minimitzar els impactes del virus i, alhora, començar a reactivar l'economia abans que la resta de països del món.

Àfrica

Amb una població majoritàriament jove, és la segona regió menys afectada. Els més afectats per la caiguda de l'activitat econòmica són els països del nord del continent i Sud-àfrica. En canvi, gran part dels països de l'Àfrica Oriental han tingut creixements el 2020.

9. LA RECUPERACIÓ MUNDIAL: ESCENARIS I RISCOS

Es preveu una recuperació econòmica asimètrica en un entorn marcat per les incerteses

Les incerteses encara són grans i la recuperació de l'economia global podria ser més feble

1

El desplegament de les vacunes no serà ni immediat ni està arreu del món i l'aparició de noves variants del SARS-CoV-2 poden limitar l'eficàcia de les vacunes. Això implicaria que les restriccions internacionals als viatges es puguin mantenir durant bona part del 2021.

2

Els efectes de la COVID-19 en les cadenes de subministrament encara són latents: el cost del comerç marítim de la Xina a Europa s'ha quadruplicat en els darrers mesos per l'escassetat de contenidors buits i la seva concentració en rutes transpacífiques, la qual cosa ha provocat, a més, retards en els enviaments que afecten les cadenes de valor globals.

3

La recuperació dels fluxos d'inversió estrangera directa serà molt més lenta; s'estima que els fluxos d'inversió globals caiguin un 5 %-10 % addicional el 2021, i, per tant, els nivells d'inversió estrangera mundials no recuperarien els valors anteriors a la pandèmia almenys fins al 2022.

4

El fort ritme de creixement de l'endeutament global està augmentant el risc d'una nova crisi financera. Si la situació d'incertesa perdura, a mitjà termini la manca d'ingressos pot provocar una allau d'impagaments i fallides, que posaria en risc el sistema bancari, i derivar en una nova crisi financera, especialment als països més endeutats.

III. CATALUNYA: AFECTACIÓ DE LA COVID-19 I EL NOU ESCENARI 2021

10. IMPACTE ECONÒMIC DE LA COVID-19 A CATALUNYA

La pandèmia colpeja fortament Catalunya en ser una economia oberta i plenament integrada en les cadenes de valor global

Catalunya

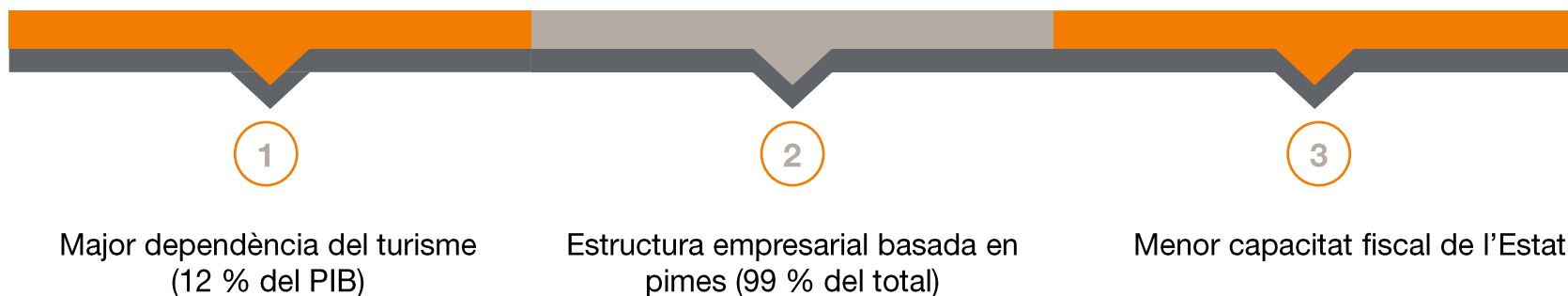
-11,4 %
PIB 2020

-10,3 %
Exportacions
2020

-28 %
Inversió
estrangera 2020
(gener-setembre)

Sectors de consum
"social", les **pimes** i
autònoms, els més
damnificats d'aquesta crisi

L'economia catalana pateix un **impacte superior al del conjunt de l'Eurozona:**

11. LA RECUPERACIÓ ECONÒMICA A CATALUNYA

Les previsions apunten que l'economia catalana recuperarà els nivells previs a la pandèmia el 2022

-11,4 %
PIB 2020

+4,5 % / +7,7 %
previsió PIB 2021

Es recuperarien els nivells previs a la pandèmia ben entrat el 2022

La tercera onada de la COVID-19 a principis de 2021 posposarà la recuperació de l'activitat econòmica a partir del segon trimestre.

Suport financer i econòmic

Banc Central Europeu: intervencions recurrents que estan sostenint l'elevat endeutament de l'Estat i la prima de risc.

Next Generation UE: fons de recuperació que afavorirà principalment els sectors relacionats amb la **digitalització** i l'**economia verda**.

Sectors

Indústria: la majoria d'empreses industrials podrien recuperar els nivells precrisi el 2022.

Recuperació ràpida:

Recuperació lenta:

Construcció i els serveis de consum "social" són els sectors més afectats per la COVID-19 a Catalunya i la recuperació dels nivells precrisi no es preveuen fins al 2023.

Territori

Les comarques catalanes que **tardaran més a recuperar-se** seran aquelles amb un major pes de l'hostaleria i amb major dependència del turisme.

12. AMENACES AL SECTOR EXPORTADOR

El sector exterior es convertirà de nou en el motor de la recuperació econòmica el 2021

La recuperació de l'economia mundial el 2021 vindrà impulsada per la recuperació del comerç mundial

+7,2 % entre un **+4 % i +5 %**
comerç mundial PIB mundial

Segons previsions d'ACCIÓ, les exportacions catalanes creixeran al voltant d'un **9 %** el 2021, per sobre de les previsions de creixement del PIB català per al 2021.

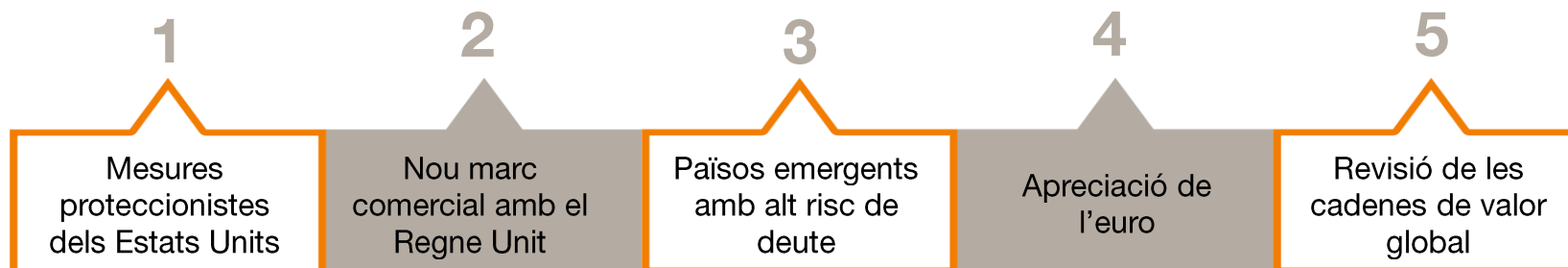

Serà clau la diversificació i orientació cap als mercats menys afectats i de recuperació més ràpida, per tal d'aprofitar el seu major dinamisme.

Els països asiàtics, els països africans (especialment els de l'Àfrica Oriental) i els Estats Units (l'Administració Biden implementarà una política fiscal molt expansiva) són els mercats on es preveu un major ritme de recuperació i creixement.

El sector exportador català s'enfronta a una sèrie d'amenaçes i riscos:

ACCIÓ

Passeig de Gràcia, 129
08008 Barcelona
www.accio.gencat.cat
www.catalonia.com
@accio_cat
@catalonia_ti

Consulta l'informe aquí:

<https://www.accio.gencat.cat/ca/serveis/banc-coneixement/cercador/BancConeixement/eic-analisi-riscos-tendencies-mundials-2021>

